Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Legenda aurea sanctorum, sive Lombardica historia

Jacobus <Genua, Erzbischof>

[Lyon], 20. Juli 1486

De sancta Agatha virgine xxxix

urn:nbn:de:bsz:31-289352

Visual Library

deos? Cui blaſius. Cognoſce miſer ꝙa xp̄i ſeruus
ſum nec demones adoro. Et ſtatim iuſſit eū decol-
lari. Ipſe aūt orauit ad dn̄m: vt quicunqꝫ pro infir-
mitate gutturis vel alia quacunqꝫ infirmitate eius
patrocinia poſtularet: exaudiri cōtinuo mereref.
Et ecce vox de celis ad eū venit ꝙ ſic fieret vt ora
uit. Sicqꝫ ꝑnominatus ſanctus cū duob⁹ puerulis
decollat⁹ eſt. circa annos dn̄i. cclxxxiij.

De ſancta Agatha virgine. xxxix.

A

Agatha dicitur ab agyos qḋ eſt ſanctus. et
theos deus: quaſi ſancta dei. Tria em̄ ſunt
ſicut dicit Criſo. que ſanctū faciunt: et illa
perfecte fuerūt in ea. ſcꝫ cordis mūdicia ſpūſſancti
ꝑſentia ⁊ bonoꝝ opeꝝ affluētia. Uel dicif ab a qḋ
eſt ſine et geos terra et theos deus quaſi dea ſine
terra. id eſt ſine amore terrenoꝝ. Uł ab aga qḋ eſt
loquēs et thau cōſummatio quaſi cōſūmate ⁊ pfe-
cte loquēs. qḋ patet in ſuis reſpōſis. Uel ab agad
qḋ eſt ſeruit⁹ et thaas ſupior: quaſi ſeruit⁹ ſupior.
et hoc ꝓpter illud qḋ dixit. Sūma ingenuitas eſt
iſta ⁊c. Uel ab aga qḋ eſt ſolennis et thau cōſum-
matio quaſi ſolēniter cōſummata ideſt ſepulta qḋ
patet in angelis qui eam ſepelierunt.

B

Agatha virgo ingenua mēte et corpore pul
cherrima in vrbe cathanenſiū deū ſemꝑ in
omni ſanctitate colebat. Quincianus autē
cōſularis ſilicie: cū eſſet ignobilis libidinoſus: aua
rus et ydolis deditus beatā agathā cōprehēdere
nitebaf: vt quia erat ignobilis cōprehendēdo no-
bilem timeref: quia libidinoſus ei⁹ pulchritudine
frueref: qꝛ auarus eius diuitias raperet: qꝛ ydola
tra dijs eā faceret imolare. Fecitqꝫ eaꝫ ad ſe addu
ci. Que cū adducta eſſet et eius immobile ꝓpoſitū
cognouiſſet. tradidit eam cuidaꝫ meretrici nomīe
affrodiſie. et nouē filiabus eius eiuſdem turpitu-
dinis: vtꝗ triginta dies ſuaderēt ei. quomodo ei⁹
animū immutarēt Et modo ꝓmittēdo leta modo
terrēdo ꝑ aſpera: ſꝑabant eam a bono ꝓpoſito re
uocare. Quib⁹ beata agatha dixit. Mēs mea ſuꝑ
petrā ſolidata eſt: et in xp̄o fundata. Uerba veſtra
vēti ſunt. ꝓmiſſiones veſtre pluuie ſunt terrores
veſtri flumina ſunt. Que ꝙtumuis impugnāt fun-
damentū domus mee cadere nō valebit. Hec aūt
dicēs: flebat quotidie et orabat. ſitiēs ad martirij
palmā ꝑuenire: Uidēs igif affrodiſia ipam immo-
bilem ꝑmanere: dixit quinciano. Facilius poſſunt
ſaxa molliri. ⁊ ferrū in plumbi molliciē cōuerti ꝙ
ab intētione xp̄iana mēs iſtius puelle cōuerti ſeu
reuocari. Tūc quincianus fecit eam ad ſe adduci.
et ait illi. Cuius cōditionis es? Cui illa. Nō ſolum
ingenua ſed et ſpectabilis genere: vt omīs parēte
la mea teſtatur. Cui quincian⁹. Si ingenua es cur
moribus te ſeruilē ꝑſonā habere oſtēdis? Illa re-
ſpondit. Quia ancilla xp̄i ſuꝫ: ideo ſeruilē me exhi
beo ꝑſonā. Quincianus dixit. Si te ingenuā dicis
quomō ancillā aſſeris? Illa rn̄dit. Sūma ingenui-
tas iſta eſt: in qua ſeruitus xp̄i cōprobaf. Quincia
nus dixit. Elige qḋ volueris. aut ſcꝫ dijs ſacrifica-
re aut diuerſa ſupplicia ſuſtinere Cui agatha. Sit
talis vxor tua qualis fuit ven⁹ dea tua. et tu talis
ſis. qualis fuit de⁹ tuus iupiter. Tūc quincianus
iuſſit eā alapis cedi dicēs. In iniuriā iudicis noli te
merario ore garrire. Agatha rn̄dit. Miror te vi-
rū prudentē ad tantā ſtulticiā deuolutū: vt illos di
cas deos tuos eſſe. quoꝝ vitā nō cupias tuā cōiu-
gē vel te imitari. vt dicas tibi iniuriā fieri ſi eorum
viuas exēplo. Nā ſi dij tui ſunt. bonū tibi optaui.
Si aūt execraris eorum conſorcia mecum ſentis.
Quincianus dixit. Quid michi verborū ſuꝑfluus
curſus? aut ſacrifica dijs. aut te faciā diuerſis ſup-
plicijs interire. Agatha rn̄dit. Si feras michi pro
mittas. audito xp̄i nomine māſueſcūt. Si ignē ad
hibeas: de celo michi rorem ſaluificū angeli mini-
ſtrabunt. Si plagas vel tormenta ingeras habeo
ſpūmſanctū per quē deſpicio vniuerſa. C Tūc
iuſſit eam tradi ad carcerē: quia voce eum publica
cōfundebat. Ad quē letiſſime et gloriāter ibat: et
quaſi ad epulas inuitata. agonē ſuū dn̄o cōmēda-
bat. Sequēti die dixit ei quincian⁹. Abnega xp̄m

et adora deos. Que cũ rennueret iuſſit eam in ecu
leo ſuſpẽdi et torqueri. Dixitqꝫ agatha. ego in his
penis ita delector: ſicut q̃ bonũ nunciũ audit: aut
qui videt quẽ diu deſiderauit: aut q̃ multos theſau
ros inuenit. Nõ eñ poteſt triticũ in horreũ poni.
niſi teca eius fuerit fortiter cõculcata: et in paleas
redacta. Sic aĩa mea nõ poteſt intrare in paradi-
ſum cũ palma martirij niſi diligenter feceris corpꝰ
meũ a carnificibus attrectari. Tũc iratus quincia-
nus iuſſit eius mamillã torqueri: ꝛ tortã diutiſſime
iuſſit abſcidi. Cui agatha. Impie crudelis et dire
tyranne. nõ es cõfuſus amputare ĩ femina qd̃ ipſe
in matre ſuxiſti. Ego habeo mamillas integras in
tus in aĩa mea ex quibus nutrio oẽs ſenſus meos
quas ab infantia dño cõſecraui. ¶ D Tunc iuſ-
ſit eam in carcerẽ recipi: prohibens ingreſſum me
dicorũ: et panẽ vel aquã ſibi ab aliquo miniſtrari.
Et ecce circa mediã noctẽ venit ad eam quidã ſe-
nex quẽ antecedebat puer luminis portitor. diuer
ſa ſecũ ferẽs medicamenta et dixit ei. Licet cõſula
ris inſanus tormẽtis te afflixerit: tu eũ tuis reſpon
ſis amplꝰ afflixiſti. Et licet vbera tua torſerit: ſed
illiꝰ vbertas in amaritudinẽ conuertet. Et qm̃ ibi
erã quãdo hec patiebaris. vidi qꝛ mamilla tua po
teſt curã ſalutis ſuſcipe. Cui agatha. Medicinam
carnalẽ corpori meo nunꝙ̃ exhibui. et turpe eſt vt
quod tam diu ſeruaui nunc perdã. Dixit ei ſenex.
Filia ego xpianus ſuz ne vereciideris. Cui agatha
Et vnde vereciidari poſſum cũ tu ſis ſenex et grã-
deuus: ego vero ita crudeliter lacerata. ꝙ nemo
de me poſſit cõcipe voluptatẽ. Sed ago tibi grãs
dñe pater: q̃ ſolitudinẽ tuã michi impẽdere digna
tus es. Cui ille. Et quare nõ ꝑmittis vt curẽ te. A
gatha reſpõdit. Quia habeo dñm iheſuz xp̃m qui
ſolo verbo curat omnia. et ſermone reſtaurat vni-
uerſa. hic ſi vult poteſt me cõtinuo curare. Et ſub-
ridens ſenior dixit. Et ego apoſtolus eius ſum. et
ipſe me miſit ad te et in noĩe eius ſcias te eſſe ſana
tam. Et cõtinuo petrus apl̃s diſparuit. et ꝓcidẽs
beata agatha grãs agẽs inuenit ſe vndiqꝫ ſanataz
et mamillã ſuo pectore reſtitutã. Cũ ergo ex imen
ſo lumine cuſtodes territi aufugiſſent. et apertuz car
cerẽ reliquiſſent rogabãt eã quidã vt abiret. Ab-
ſit inquit vt fugiam ꝛ coronã pacientie perdam. et
cuſtodes meos tribulationibus tradam. ¶ E
Poſt dies quatuor dixit ei quincianus vt deos ad-
oraret. ne grauiora ſupplicia ſuſtineret. Cui aga-
tha. Uerba tua fatua ſũt et vana aerẽ maculãtia ꝛ
iniqua. Miſer ſine ĩtellectu quomõ vis vt lapides
adorẽ. et deũ celi qui me ſanauit dimittã? Quincia
nus dixit. Et quis te ſanauit? Cui agatha. Xp̃s fi-
lius dei. Quincianus dixit. Iterum tu xp̃m audes
noĩare quẽ ego nolo audire? Agatha dixit. Quã-
diu vixero xp̃m corde et labijs inuocabo. Quĩcia-
nus dixit. Nũc videbo ſi xp̃s te curabit. et iuſſit te-
ſtas fractas ſpargi. et ſub teſtas carbones ignitos
mitti: et ipſam deſuꝑ nudo corpore volutari. Qđ cũ
fieret ecce terre motꝰ nimius factus eſt qui totam
ciuitatez ita concuſſit vt pars corruens duos con-
ſiliarios quinciani opprimeret et oĩs ppl̃s ad eum
cõcurreret ꝯclamãs ꝙ ꝓpter iniuſtũ agathe crucia-
tũ talia paterent. Tũc quincianꝰ ex vna parte ter
remotũ ex alia ſedicionẽ populi metuẽs ipſam iterũ
in carcerẽ recipi iuſſit vbi ſic orauit dicẽs. Dñe ihũ
xp̃e qui me creaſti. et ab infantia cuſtodiſti. qui cor
pus meũ a pollutione ſeruaſti: et a me amorẽ ſecu
li abſtuliſti et q̃ tormenta me vincere feciſti: et ĩ eis
virtutẽ pacientie tribuiſti: accipe ſpũm meũ: et iu-
be me ad tuã miſericordiã ꝑuenire. Hec cũ oraſſet
cũ ingẽti voce ſpũm tradidit circa annũ dñi. cclij.
ſub daciano alias decio imperatore. ¶ F Cũ autẽ
fideles cũ aromatibꝰ corpus eius cõdirẽt. et in ſar
cofago collocarent quidẽ iuuenis ſericis indutus.
cũ pluſꝙ̃ centũ viris pulcherrimis et ornatis ac al
bis indutis: q̃ nunꝙ̃ in illis ꝑtibus viſi fuerant ad
corpꝰ eius venit. et tabulã marmoreã ad caput eiꝰ
ponẽs: ab oculis omniũ ſtatim diſparuit. Erat aũt
in ꝑdicta tabula ſcriptũ. Mentẽ ſanctã ſpõtaneã.
honorẽ deo: et patrie liberationẽ. Quod ſic intelli
gitur. Mentẽ ſanctã habuit: ſpõtaneã ſe obtulit.
honorẽ deo dedit: et patrie liberationem fecit. Et
hoc miraculo diuulgato. etiaz gentiles et iudei ſe-
pulcruz eius plurimũ venerari ceperũt. Quincia-
nus aũt duz ad eius inueſtigãdas diuitias perge-
ret. duobꝫ equis inter ſe fremitũ dantibꝰ calceſqꝫ
iactãtibus: vnus cũ morſu appecijt alter calce ꝑcuſ
ſum in flumine ꝓiecit. ita ꝙ corpus eius nuſꝙ̃ po-
tuit inueniri. Reuoluto anno circa diẽ natalis eius
mõs quidã maximꝰ circa ciuitatẽ ruptus eructa-
uit incendiũ qđ quaſi torrens de monte deſcẽdẽs.
et ſaxa terrãqꝫ liquefaciẽs: ad vrbẽ cũ magno im-
petu veniebat. Tũc paganorꝫ multitudo deſcẽdit
de monte: et ad ſepulcrũ eius confugiens. velum
vnde coopertũ erat ſepulcrũ arripuit. et ipm̃ ſtatuit
contra ignẽ ſtatimqꝫ in die natalis ipſius virginis
ignis ſtetit: et vltra vllatenus non proceſſit. ¶ De
hac virgine dicit ambroſius in prefatione. O felix
et inclita virgo: que meruit dñi pro laude fidelis
martiris ſanguinẽ clarificare ſuum. O illuſtris et
glorioſa gemino illuſtrata decore que inter tot tor-

menta aſpera cunctis prelata miraculis et miſtico pollẽs ſuffragio apoſtoli meruit viſitatiõe curari ſic nuptã xp̃o ſuſceperũt ethera. Sic humandi artus glorioſa fulgẽt obſequia vbi angelorꝫ chorus ſanctitatẽ mentis et patrie indicat liberationẽ.

De ſancto vedaſto xl

Vedaſtus quaſi vere dans eſtus quia vere ſibi dedit eſtus afflictionis et penitẽtie. vel quaſi ve diſtans: q: ve eternũ ab eo diſtat. Nam damnati ſemp dicẽt ve: ſcꝫ q: deum offendi. ve quia dyabolo conſenſi: ve quia natus fui. ve quia mori non valeo. ve quia tam male torqueor ve quia nunq̃ liberabor. A

Vedaſtus a beato remigio in atrabatẽſem epm ordinatus fuit. Qui cũ cum ad portas ciuitatis veniſſet: et ibidem duos paupes vnũ cecũ aliũ claudum. petẽtes elemoſinã reperiſſet dixit eis. Argentũ et aurũ nõ eſt michi: qd aũt habeo vobis do. Et facta oratione vtroſqꝫ ſanauit. Cumqꝫ aũt in quadã eccleſia derelicta. vepribus opta: lupus habitaret: eidẽ pcepit vt inde fugeret. nec vltra illuc redire auderet. Qd et factuꝫ eſt. Deniqꝫ cum verbo et ope multos cõuertiſſet. quadrageſimo anno ſui epiſcopatus. vidit colũnã igneã: a celo vſqꝫ i domũ ſuã deſcẽdentẽ. Qui finẽ ſuũ adeſſe ↄſiderãs: poſt modicũ in pace qeuit. circa annũ dñi quingẽteſimũquinquageſimũ. Cũ aũt corpus eius trãſferret: audomarꝰ p ſenio cecus dolens q corpus epi videre nõ poterat mox lumen recepit: ſꝫ poſtmodũ ad yotũ ſuũ lumen amiſit.

De ſancto Amando xli.

Amandus dicit quia amabilis fuit. Habuit eñi tria in ſe que faciũt hominẽ amabilem. Primum eſt ſocietas grata. Prouer. xviij. Uir amabilis ad ſocietatẽ magis amicus eſt q̃ frater. Scdm eſt cõuerſationis honeſtas. et ſic dicitur de heſter. ij. q omniũ oculis amabilis videbatur. Terciũ eſt pbitatis virtuoſitas. ij. Regũ. i. Saul et ionatas amabiles et decori. A

Amandus ex nobilibus parẽtibus ortꝰ monaſteriũ introiuit. Qui duꝫ per monaſteriũ ambularet. quẽdã maximũ ſerpẽtem inuenit. quẽ ſtatim virtute crucis et oratione ad foueaꝫ vnde exierat redire coegit. nũquã inde exiturum. Ueniens autẽ ad ſepulcrum ſancti martini. annis xv ibi manſit: cilicio indutus: et aqua et pane ordeaceo ſuſtentatus. Poſt hoc dum romã iuiſſet. et in eccleſia ſancti petri in oratiõe pnoctaret cuſtos eccleſie ipm irreuerenter foras eiecit. Qui dum ad ãmonitionẽ ſancti petri q ſibi ante fores eccleſie dormienti apparuit. ad gallias iuiſſet: et ibidem regem dagobertũ pro ſuis criminibus increparet iratus rex eũ de ſuo regno eiecit. Deniqꝫ cum rex filiũ non haberet. et oratione facta ad dñm filium habuiſſet. cogitare cepit a quo infantẽ ſuũ faceret baptiſari. Venitqꝫ in mentẽ eius: vt ab amãdo eũ baptiſari faceret. Queſito igit amando et ad regẽ adducto rex ad pedes eius pſternit. rogauitqꝫ vt ſibi indulgeret. et ſuũ filium quẽ ſibi dñs dederat baptiſaret. Jlle vero primaꝫ petitionem benigne

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg